

SİLİFKE ALÂEDDİN CAMİİ VE TARİHLENDİRİLMESİ ÜZERİNE NOTLAR

Yıldırım ÖZBEK

Silfke'de halk arasında Merkez Câmii, Câmii Kebir ve Alâeddin Câmii adlarıyla bilinen eser, Göksu nehri üzerindeki tarihi Taşköprü'nün batı tarafında, Bucaklı Mahallesi'ne giden yolun başında yer almaktadır.

Câmi, doğu cephesinden dükkânlar, batı cephesinden çevre duvarı, kuzey cepheden müftülük binasıyla kuşatılarak bir avlu içine alınmıştır. Söz konusu avluya doğu duvarına açılmış bir kapıdan girilmektedir.

Üzerinde kesin tarih verebilecek herhangi bir kitabeye rastlanmayan yapı, plân olarak kuzey-güney doğrultuda dikdörtgen bir şema göstermektedir. İbadet mekânı ikişerden iki sıra sütun ile üç sahna ayrılmıştır. Bütün sahnalar sivri tonozla örtülüdür. Mihrap önü bir kubbeyle vurgulanmıştır. Kuzey cephede, doğu ve batı duvardan hafif çıkıntı yapan son cemaat yeri bulunmaktadır. Girişi içerden olan minare, kuzeydoğu köşede ana duvardan yükselmektedir.

Caminin güney ve doğu cephesi çok sade olarak düzenlenmiştir. Batı cephede, sonradan yapılmış olabileceğine ilişkin herhangi bir dilatasyon izine rastlamadığımız üçgen biçimli ve duvarların yarısı yükseklikte duvar payandaları bulunmaktadır.

Kuzey cephede, ikisi duvara gömülü, dördü serbest altı sütun üzerine doğu-batı doğrultuda atılmış sivri kemerlerle biçimlenmiş beş gözlü bir son cemaat yeri bulunmaktadır. Yekpare mermer olan bu sütunlar, muhtemelen çevredeki harabelerden toplanmışlardır ve boy olarak çok kısa olduğundan bodur bir görünüşe sahiptirler. Sütun başlarının köşeleri küçük mukarnascıklarla pahlanmıştır. Son cemaat yerinin üzeri ahşap bir sundurma ile örtülü olup, doğu ve batı tarafları duvarla kapatılmıştır. Son cemaat yerinin revak kemerleriyle caminin kuzey duvarı arasındaki bağlantı, giriş ekseninin doğusundaki sütuna atılmış tek bir kemerle sağlan-

mıştır. Son cemaat yerinin yeraldığı kuzey cephe duvarı Beylikler devri Bursa yapılarını andıran bir kalkan duvara sahiptir. Sundurma üst örtünün yerine kubbe olabileceği düşünülebilir ancak, üst örtünün kubbe olabileceğine ilişkin kalıntılar günümüze ulaşamamıştır.

Kuzey duvar ortasına yerleştirilen giriş kapısı, zencerek şeklindeki bir silmeyle çerçeve içine alınmıştır. Kapı kemeri basıktır ve yivlendirilmiştir. Kapı kemeri üzerinde renkli taş kakılmış olabileceğine ihtimal veren sekiz adet kartuş yer almaktadır. Kapı silmesi ile çatı seviyesi arasındaki taş sırasının bozulmuş olması, burada muhtemelen bir kubbe olabileceğini göstermektedir. Kapının doğu ve batısına simetrik olabilecek şekilde iki pencere açılmıştır. Ayrıca giriş kapısının doğusunda kalan duvara bir mihrabiye yerleştirilmiştir.

Doğu ve batı duvarlarında hiçbir açıklık olmayan caminin harim bölümü, 17.59x17.58x17.49 x17.54 m. ölçülerinde yaklaşık kare bir mekandır. Cami avlusu sonradan dolduğundan harim zemini 160 cm. kadar daha aşağıda kalmıştır.

Harim, dördü duvara gömülü payeye, dördü serbest sütuna kuzey-güney doğrultuda atılmış sivri kemerlerle üç sahna ayrılmıştır. Buradaki sütunlar, son cemaat yerinde kullanılanlarla aynı karakterdedir. Üst örtüleri sivri tonoz olan bu sahnılardan orta sahnın diğer sahnılardan daha geniş tutulmuştur. Orta sahnın güneyde mihrap önünde bir kubbeyle nihayetlenmektedir. Pandantifi çağrıştıran köşe üçgenleriyle geçilen kubbe, etek kısmında sekizgene dönüşmektedir. Kubbe eteğine açılan dikdörtgen biçimli dört pencere, Anadolu'da Alara Han'da ve Memluklu etkilerine maruz kalan güney bölgeleri ile Karaman'daki bazı Karamoğlu eserlerinde karşımıza çıkan gotik tarzı üçlü kemerle nihayetlenmektedir. Kubbe dışardan bakıldığında sekizgen bir kasnağa oturuyormuş gibi görünüyorsa

da, burada kasnağın yüklendiği fonksiyon taşıyıcı olmaktan ziyade kubbe çevresini kuşatıcı, saran bir mimari unsur şeklindedir. Kasnağın düzenlenmesi daha sonraki onarımlarla değiştirilmiş olabilir.

Caminin batı duvarının sadeliğine rağmen, doğu duvarına iki adet dolap nişi açılmıştır. Ayrıca bu duvara dört adet sivri formlu boşaltma kemeri yerleştirilmiştir.

Güney cephenin ortasında, ana eksen üzerinde bulunan üç cepheli mihrap, duvardan dışa taşarak vurgulanmıştır. Mihrap kavsarası üç sıra mukamalıdır ve üstte sağ ve solda birer kabara yer almaktadır. İkinci sıradaki mukarnaların içi istiride kabuğu şeklinde düzenlenmiştir.

Mihrabın hemen batısındaki minber, taştan yapılmıştır. Minberin gövdesi, kubbe eteğinde gördüğümüz gotik kemerli pencerenin daha büyük tutulmuş bir örneğiyle boşaltılmıştır. Minber basamaklarının köşesi istiride kabuğu motifleriyle süslenmiştir.

Güney duvara doğu ve batıda birer mazgal pencere açılmıştır. Ayrıca mihrabın tam üzerinde diğerlerinden daha küçük tutulmuş bir pencere yer almaktadır. Mihrabın doğu tarafında bir de dolap nişi bulunmaktadır.

Hakkında hiçbir araştırma yapılmamış olan caminin kitabe ve vakfiyesi¹ yoktur. Kilikya bölgesi İslâmî devir eserlerinden bahseden erken tarihli iki makalede² cami hakkında bilgi yoktur. XVIII-XIX. yüzyılda bölgeye gelen batılı seyyahlardan hiçbirisi³ bu eserden bahsetmez. Ancak, Alishan'ın eserinde Silifke'ye ait bir panoramik çizimde söz konusu cami sluet olarak seçilebilmektedir.⁴

Stephane Yerasimos'un *Les Voyageurs Dans L'Empire Ottoman (XIV e-XVI e Siecles)* adlı eserinde 1497-99 ve 1576-77 yıllarında Silifke ve çevresini gezdiklerini belirttiği seyyahlar Arnold von Harff ve Theodose Zygomas'ın seyahatnamelerinde de camiye rastlanmamıştır.⁵

XVII. yüzyılın ikinci yarısında bölgeyi dolaşan Evliya Çelebi, Silifke'yi "Kalesi içinde 60 ev olup, hendeği yoktur. Kalesi içinde Sultan Bayezit Camii vardır. Varoşunda üç cami olup çarşı içinde Sultan Alâeddin Câmîi, Ramazan Ağa Mescidi, Urun Mahallesi Mescidi, Bozkır Mescidi vardır. Bir hamamı, iki hanı, 50 dükkânı vardır. Paşa sarayı su kenarındadır" şeklinde anlatmaktadır.⁶ Evliya Çelebi'nin "Çarşı içinde Sultan Alâeddin Câmîi" şeklinde tarif ettiği eser, bugün doğu duvarında eski dükkânların sıralandığı Alâeddin Câmîi olsa gerektir.

Sami Göktürk⁷ ve İzzet Aslan⁸, camiyi (Alâeddin Câmîi adından olsa gerek) hiçbir kaynak göstermeden 1226 yılına, Alâeddin Keykubat dönemine yerleştirirler.

Anadolu Selçukluların zaman zaman bölgeye akınları olmuştur. Hattâ O. Turan, XII. yüzyıl son-

larında kalabalık bir Türkmen grubunun Kilikya bölgesine girdiğini, Silifke'nin de bazı tarihi takvimlerde Kılıçarslan tarafından fethine dair bilgiler olduğunu belirtir⁹.

Selçuklu hücumlarına karşı koyamayan Ermeni kralı II. Leon 1210'da bölgeyi Kıbrıs'la ilişkili Hospatiler sovalyelerine terk etmiş, bunu onaylatmak için Papa III. Innocent'e başvurmuştur. I. Alâeddin Keykubat 1224'de Kilikya üzerine yürümüş, Mübarizeddin Ertokuş ve Çavlı'nın Kıbrıs'tan gelecek yardımları engellemek için harekete geçmeleri üzerine, Selçuklular Silifke'ye kadar birkaç

1. Kitabesi olmayan caminin vakfiyesiyle ilgili olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'ndeki İçel Vakıflarına ilişkin 2351 no'lu defter incelenmiş ve "H.1285-M.1869 yılında camiye tayin edilen Mustafa Efendi'nin vefatı ile kuyud-ı hakanice kayıtlı vakfiyesi olmaması nedeniyle hazineye zaptına ilişkin 26 Şevval 1327 tarihli ilmuhaber" kaydına rastlanmış ve eserin vakfiyesinin olmadığı veya varsa da günümüze ulaşamadığı anlaşılmıştır.
2. Otto-Dorn, K., "Islamische Denkmäler Kilikiens" *Jahrbuch für Kleinasienische Forschung*, 1952/53, Baud II, Heidelberg, 1953, s.113-126; Erdmann, K., "Zur türkischen Baukunst seldschukischer und Osmanischer Zeit", *Istanbulur Mitteilungen*, 8, İstanbul, 1958, s.23 vd.
3. XVIII-XIX. yüzyıllarda bölgeye gelen fakat camiden bahsetmeyen seyyahlar için bkz. Alishan, L.M., *Sissouan on L'Armenia-Cilicie*, Venise, 1899; Beaufort, F., *Karamania or A Brief Description of the South Coast of Asia Minor and of the Remains of Antiquity*, London, 1817; Laborde, A.de., *Hall et Leon de Laborde Voyage Asie Mineure*, Paris, 1838; Longlois, V., *Voyage dans la Cilicie*, Paris, 1861; Tschihatscheff, P.v., *Reisen in Klenasien und Armenien 1847-1863*, Gotha, 1867; Texier, C., *Küçük Asya*, (Çev:A.Suat), İstanbul, 1340, C. III.
4. L.M. Alishan'ın yukarıda künyesini verdiğimiz seyahatnamesinde Silifke'ye ait üç çizim vardır. Bunlardan biri bugün tamamen yıkılmış olan Jüpiter Tapınağına aittir. Bir diğeri ise Silifke Kalesi ve içinde bugün hiçbir izine rastlanmayan ve II. Bayezid döneminde yapıldığı belirtilen cami vardır. Üçüncü çizimde genel bir Silifke görüntüsü verilmiştir. Bu görüntüde tarihi köprünün iki gözü ve hemen arkasında Alâeddin Câmîi yer almaktadır. Bkz. Alishan L.M., a.g.e., s.330.
5. Yerasimos, S., *Les Voyageurs Dans L'Empire Ottoman (XIV-XVI Siecles)*, Ankara, 1991, s.122-123 ve 314. Bu iki seyyahın Theodose Zygomas'ın eserine ulaşamamıştır. Yerasimos'un A. von Harff'ın eserinin 80 ve 237. sayfalarında bölgeden bahsettiğini bildirmesine rağmen, eserin söz konusu sayfaları Alman Kültür Merkezi aracılığıyla Almanya'dan getirtilmiş (A.K.M. yetkililerine teşekkür ederim) ancak ilgili sayfalarda bölgeden bahsedilmediği görülmüştür. A. von Harff'ın eseri için bkz. *Die Pilgerfahrt Ritters Arnold von Harff*, Köln, 1860. A. von Harff'ı tanıtan yazılar için bkz. Eyice, S., "Arnold von Harff, Türk Yurdu", S.254, 1956; Eyice, S., "II. Bayezid Devrinde Davet Edilen Batılılar (Arnold von Harff-Leonardo da Vinci-Michelangelo)", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, S.4/19, s.23-30.
6. Evliya Çelebi, *Seyahatname*, (Sadeleştiren: Z.Danışman), İstanbul, 1971, c.XIII, s.186.
7. Göktürk, S., *Silifke Tarihi*, İstanbul, 1987, s.293.
8. Aslan, I., *Silifke Tarihi*, Adana, 1981, s.187.
9. Turan, O., *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul, 1971, s. 216.

istisna bütün İç-il kalelerini zaptetmişlerdir. Ancak, 1226'da Ermeni kralı Heytun ile anlaşma yapılarak Silifke Hospatiler'lere bırakılmıştır¹⁰. Görüldüğü üzere, Selçuklular zamanında özellikle de I. Alâeddin Keykubad devrinde Silifke'nin yerleşimine dönük fethine dair kesin bilgiler yoktur. Kanaatimiz odur ki, Silifke Selçuklular zamanında bahsettiğimiz amaçla fethedilememiş, ancak ticari öneme sahip sahil bölgeleri kontrol altına alınmış, en azından buralardaki Ermeni egemenliği kırılmış ve faaliyet sahası daraltılmıştır¹¹. Zaten erken tarihli Selçuklu kaynaklarında da bölgenin fethine ilişkin bilgiye rastlanmamaktadır¹².

1276 yıllarında İç-il bölgesi ve sahillerinin Karamanlılar elinde olduğu belirtilirse de¹³ Karamanoğulları Silifke'yi 1359'dan evvel almamışlardır¹⁴. Bu tarihten birkaç yıl sonra Kıbrıs kralı olan Pierre de Lusignan, Korikos ve Geben dışında Karamanoğulları'nın elinde olan sahil bölgeleri ve Silifke'yi almak istemişse de, Alanya ve Antalya beyleriyle birleşen Karamanoğlu Alâeddin Ali Bey'in mukavemeti ile karşılaşmıştır¹⁵.

Karamanoğlu Alâeddin Ali Bey, Eretnaoğlu Mehmet Bey tarafından elde edilen bazı Karaman ümerasının entrikasıyla öldürülen kardeşi Seyfettin Süleyman Bey'in yerine geçmiş ve 1361-1398 yılları arasında hüküm sürmüştür¹⁶. Saltanatı sırasında Silifke'deki camiye yaptırmış olabileceğini (Alâeddin Câmî adının da buradan kaynaklandığı) düşündüğümüz Alâeddin Ali Bey'in daha önce Karamanlıların elinde olmadığını belirttiğimiz Korikos kalesinin fethine çıktığı, hâttâ gazâ malı ve Mevlana'nın üzerine bir türbe yaptırmayı ahd eylediği ve yeşil türbeyi bünyad ettiği Şikari tarafından bildirilir¹⁷. H.Karamağaralı ise, Alâeddin Ali Bey'in sözkonusu sefer sonrasında türbenin dilimli kubbesinin dışını turkuvaz çinilerle kaplatmış olabileceğini belirtir¹⁸.

Muhtelif Karaman beylerinin hakimiyeti altında kalan Silifke, 1473 yılında Gedik Ahmet Paşa tarafından zaptedilerek Osmanlı topraklarına katılmıştır¹⁹. Fatih dönemi tarihçilerinden Aşıkpaşaoğlu, Saruca Paşa'nın Silifke'de bir Cuma Mescidi, Cezeri Kasım Paşa'nın da cami ve imaret yaptırdığını yazar²⁰. E.H. Ayverdi'nin de tarihi kayıtlara dayanarak varlığını belirttiği²¹ bu eserler bugün mevcut değildirler ve esasen E. Çelebi'nin bahsetmemiş olması bakılırsa XVII. yüzyılın ikinci yarısından önce de yıkılmış olmalıdırlar.

Daha önce belirtildiği gibi, Anadolu Türk Mimarlık Tarihi literatürüne girmemiş olan camiden Karamanoğlu abidelerinin toplu olarak ele alındığı **"Karaman Devri Sanatı"** adlı eserde²² de bahsedilmez.

Silifke Alâeddin Câmîi'nin plân şemasına XII. yüzyıldan XV. yüzyıla kadar Anadolu'nun Erzurum, Siirt, Konya, Ermenek, Milas, Uşak gibi değişik bölgelerinde rastlanmaktadır.

İlk inşası XII. yüzyılın ilk çeyreğine rastlayan, ancak 1260 yıllarında bugünkü şeklini alan Siirt Ulu Câmîi'nde²³ mihrap önü kubbesi ve tonoz birleşiminin ilk örneğine rastlanmaktadır. Bu yönüyle Silifke'deki plân şemasının proto tipi sayılabilir.

Güney duvarı içkale surlarına yaslanan ve yanındaki 1189-97 tarihli minare ile yapılmış olabileceği kabul edilen Erzurum Kale Mescidi'nde²⁴, mihrap önünde bir kubbe, onun arkasında çapraz tonozla örtülü bir çeşit eyvan ve yanlarda üzerleri beşik tonozla örtülü mekanlardan oluşan bir plân şeması izlenmektedir.

H.Karamağaralı'nın Konya Alâeddin Câmîi hakkında Altunaba vakfiyesinde geçen *"Camiül Kebir-ül Atika"* tarifine dayanarak, Anadolu Selçukluları zamanında, 1190-1201 tarihleri arasında yapılmış olduğunu belirttiği ve restitüsyon plânını çıkardığı Konya İplikçi Câmîi'nde²⁵, Silifke Alâeddin Câmîi plânının erken tarihli bir örneğine rastlanmaktadır. Bu plândaki tek fark mihraba dik olarak uzanan sahin sayısının yedi olmasıdır. Sahin sayısının artmasına bağlı olarak ayak sayısı da artmıştır. Bu cami, Karamanoğulları zamanında 1332 tarihinde onarılarak bugünkü halini almıştır²⁶.

10. Tekindağ, Ş.M.C., "Silifke" Tarih Enstitüsü Dergisi, S.11., Ekim 1971, İstanbul, s.145.
11. Heyd, W., **Yakındoğu Ticaret Tarihi** (Çev: E.Z.Karal), Ankara, 1975, s. 408.
12. İbn-i Bibi, **Selçukname**, (Çev: M.N.Gençosman), Ankara, 1941; Kenîzüddin Mahmud Aksarayî, **Müsameret al-Ahyâr** (Çev: M.N.Gençosman), Ankara, 1943.
13. Turan, O., a.g.e., s.539.
14. Tekindağ, Ş.M.C., a.g.m., s.146.
15. Tekindağ, Ş.M.C., a.g.m., s.146.
16. Uzunçarşılı, İ.H., **Anadolu Beylikleri Akkoyunlu ve Karakoyunlu Devletleri**, Ankara, 1988, s.12-13 vd.
17. Şikari, **Karamanoğulları Tarihi** (Türkçeleştiren: M. Koman), Konya, 1946, s.107.
18. Karamağaralı, H., "Mevlâna'nın Türbesi", **Türk Etnografya Dergisi**, S.VII-VIII, İstanbul, 1966, s.41-42.
19. **Aşıkpaşaoğlu Tarihi** (Haz:N.Atsiz), Ankara, 1985, s.176.
20. **Aşıkpaşaoğlu Tarihi** (Haz:N.Atsiz), Ankara, 1985, s.199.
21. Ayverdi, E.H.,-Yüksel, İ.A., **İlk 250 Senenin Osmanlı Mimarisi**, İstanbul, 1976, s.247.
22. Diez, E.-Aslanapa, O.-Koman, M., **Karaman Devri Sanatı**, İstanbul, 1950.
23. Ülgen, A.S., "Siirt Ulu Camii", **Vakıflar Dergisi**, S.V., Ankara, 1962, s.153.
24. Arık, R., "Erzurum'da İki Cami", **Vakıflar Dergisi**, S.VIII, Ankara, 1969, s.151-152; Ünal, R.H., "Erzurum İli Dahilindeki İslâmî Devir Anıtları Üzerine Bir İnceleme", **Araştırma Dergisi**, S.VI, Erzurum 1974, s.51.
25. Konya İplikçi Câmîi'nin restitüsyonuyla ilgili olarak 1987 yılında Kahire'de düzenlenen VIII. Türk Sanatları Kongresi'ne Halûk Karamağaralı tarafından bir bildiri sunulmuştur. Bu bilgiler 5.5.1993 tarihinde kendisiyle yapılan görüşmede elde edilmiştir. Restitüsyon plânı için kendilerine teşekkür ederim.
26. Diez, E.-Aslanapa, O.-Koman, M., a.g.e., s.132.

Karamanoğulları tarafından çok sık olarak kullanılan bu plan şemasına beylikler döneminde Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde rastlanmaktadır.

Avlusundaki iki türbenin kitabelerine dayanarak 1342-1355 yıllarına Karamanoğulları dönemine tarihlenen Ürgüp/Damsaköy Taşkınpaşa Câmii²⁷, mihraba dik olarak uzanan üç sahından ibaret olup, mihrap önü kubbeyle vurgulanmıştır. Geri kalan bölümler 11 eşit mekâna bölünerek muhtemelen üzerleri çapraz tonozla örtülmüştür. Taşkınpaşa Câmii'nin cümle kapısı kemerinde renkli taş kakılmış kartuşlarla Silifke Alâeddin Câmii kapısındaki düzenleme büyük benzerlik göstermektedir.

A. Kızıltan tarafından XIV. yüzyıla²⁸, E. Diez ve G. Öney tarafından da 1436'ya tarihlenen Ermenek Meydan Câmii²⁹, harim ve son cemaat yeri olmak üzere iki mekândan oluşmaktadır. Harim mihraba dik uzanan üç sahna bölünmüş olup, mihrap önünde bir kubbe bulunmaktadır. Birbirine eş beş bölüm çapraz tonozla örtülmüştür.

Silifke Alâeddin Câmii plânıyla çok büyük benzerlikleri olan bir başka XIV. yüzyıl eseri ise, 1378'de Ahmet Gazi tarafından yaptırılan Milas Ulu Câmii³⁰dir. Menteşeoğullarının bu eserinde harim mihraba dikey üç sahna ayrılmıştır. Mihrap önünde dört ayağa atılmış kemerlerle taşınan bir kubbe yer almaktadır. Kubbede dahil bütün üst örtü sekiz ayakla taşınmaktadır. Batı ve orta sahnın üstü beşik tonozla, doğudaki sahn ise çapraz tonozlarla örtülmüştür.

Tarihi tartışılabilir olmakla birlikte M. Akok tarafından XIV. yüzyıl ortalarına yerleştirilen Uşak Ulu Câmii³¹, bu şemanın bir diğer örneğidir. Mihraba dikey üç sahından oluşan Câmii mihrap önü kubbesi tüm mekâna hakimdir. Orta sahnın kubbeden sonraki bölümü sivri tonozla örtülmüştür. Yanlardaki sahnın üçer kubbe ile örtülmüştür. Caminin kuzeyinde, üzerleri kubbeyle örtülü beş bölümlü bir son cemaat yeri bulunmaktadır.

Yukarıda plân olarak örneklerini verdiğimiz Silifke Alâeddin Câmii, tarihi bilgilerin açıkça gösterdiği üzere (Silifke'nin Anadolu Selçuklularınca fethedilememiş olması, Osmanlı dönemi yapılarının bilinmesi) bir Karamanoğlu eseridir. Tarihi bilgilerin yanında eser, çeşitli yapısal ve süsleme özellikleriyle de XIV. yüzyıl Beylikler dönemine yerleştirilebilir.

Anıtsal ölçülerde olmayan ve süsleme yönünden oldukça sade tutulan portal tam anlamıyla beylikler devri özelliği³² taşır. Bu dönem özelliği olarak portal, boyuna değil enine genişleme eğilimindedir. Kapı üzerine açılan ve renkli taş kakılmış olabileceğini belirttiğimiz kartuşlara da Ermenek Tol Medrese ve Taşkınpaşa Câmii portalleri gibi Karamanoğlu eserlerinde³³ rastlanmaktadır.

Selçuklu gelenegini hatırlatan mihrap, güney duvar ölçeğinde daha küçük tutulmuştur ve travsa- ra mukarnaslarında görülen kaba işçilikten dolayı

daha çok beylikler devri özelliği taşır. XIII. yüzyılın ilk yarısına yerleştirilen Karaman Ebul Feth Mescidi mihrabına³⁴ da düzenleme olarak çok benzer.

Kubbe eteğine açılan ve biçim olarak taş minber gövdesindeki uygulamaya benzeyen gotikimsi üç kemerli pencerelerin ilk örneklerine Alara Han ve Güneydoğu Anadolu'daki Memluk tesirlerini yansıtan bazı yapılarda rastlanmakla beraber, Ermenek Tol Medrese Türbesi kapısı³⁵ ile Karaman Arapza- de Câmii portalindeki kitabelikte³⁶ de yukarıda bahsettiğimiz üç kemerli formun uygulamasına rastlanır. Ayrıca Silifke Alâeddin Câmii'nde, mihrap önü kubbesinin eteğine açılan az sayıdaki pencereler de bir beylikler devri özelliği olarak kabul edilebilir.

Karamanoğlu eserlerinde daha çok taşıyıcı olarak paye kullanılmışken burada sütun kullanılması, bölgedeki antik harabe zenginliğine bağlanabilir. Ancak sütun başlıklarının devşirme olduğu söylenemez. Sütunların boy olarak bodurluğu ve sütun başlıklarının formu Ermenek Tol Medresenin avlu revaklarındaki örneklere benzemektedir.

Daha çok güneye Memluk geleneğine bağlanan istiridye kabuğu motifi, pekçok Karamanoğlu eserinde süsleme programına girmiştir ve Silifke'deki camide de mihrap mukarnaslarının ve minber merdivenlerinin köşelerinin süslenmesinde kullanılmıştır.

Yapıyı Karamanoğullarına yerleştirmemize neden olan diğer bir özellik de taşın, hem genel inşaat malzemesi hem de minber malzemesi olmasıdır.

En yakın bölgedeki Karamanoğlu eseri olarak Mut Lâl Ağa Câmii'yle karşılaştırıldığında, mekân organizasyonu ve son cemaat yeri üst örtüsünün kubbe olmaması gibi olumsuz sebeplerden dolayı 1356-90 tarihli³⁷ bu eserden daha önce yapılmış olması gerektiği kabul edilmelidir.

Netice olarak, Silifke Alâeddin Câmii, plân olarak Anadolu Selçuklu döneminde bilinen ve Karamanoğulları tarafından tanınan bir şemanın (Konya İplikçi Câmii) Alâeddin Ali Bey zamanında kesin olarak Karamanoğlu topraklarına katılmış olan Silifke'deki bir uygulamasıdır.

27. Diez, E.-Aslanapa, O.-Koman, M., a.g.e., s.185.

28. Kızıltan, A., *Anadolu Beyliklerinde Cami ve Mescitler*, İstanbul, 1958, s.16.

29. Diez, E.-Aslanapa, O.-Koman, M., a.g.e., s.14; Öney, G., *Beylikler Devri Sanatı*, Ankara, 1989, s.9.

30. Akarca, A.-Akarca, T., *Milas*, İstanbul, 1954, s.96.

31. Akok, M., "Uşak Ulu Camii", *Vakıflar Dergisi*, S.III, Ankara, 1956, s.69.

32. Ünal, R.H., *Osmanlı Öncesi Anadolu Türk Mimariğinde Taş Kapılar*, İzmir, 1982, s.111.

33. Diez, E.-Aslanapa, O.-Koman, M., a.g.e., s.23 ve 185.

34. Peker, Ö., *XIII-XIV. Yüzyıllarda Anadolu Mihrapları*, Ankara, 1976, s.149.

35. Diez, E.-Aslanapa, O.-Koman, M., a.g.e., s.25.

36. Diez, E.-Aslanapa, O.-Koman, M., a.g.e., s.37.

37. Diez, E.-Aslanapa, O.-Koman, M., a.g.e., s.31; Kızıltan, A., a.g.e., s.20; Caminin 1444 yılında inşa edilmiş olabileceğine ilişkin bkz. Arel, İ.H., "Mut'taki Karamanoğulları Devri Eserleri", *Vakıflar Dergisi*, S. V., Ankara, 1962, s.244.

Res. 1: Silifke Alâeddin Camii genel görünüş.

Res. 2: Silifke Alâeddin Camii son cemaat yeri.

Res. 5: Silifke Alâeddin Camii harimden görünüş

Res. 3: Silifke Alâeddin Camii giriş kapısı.

Res. 4: Silifke Alâeddin Camii giriş portalı.

Res. 6: Silifke Alâeddin Camii iç mekandan doğu duvarı görünüşü.

Res. 7: Silifke Alâeddin Camii mihrap önü kubbesinin içten görünüşü.

Res. 8: Silifke Alâeddin Camii mihrap önü kubbesinin dış görünüşü.

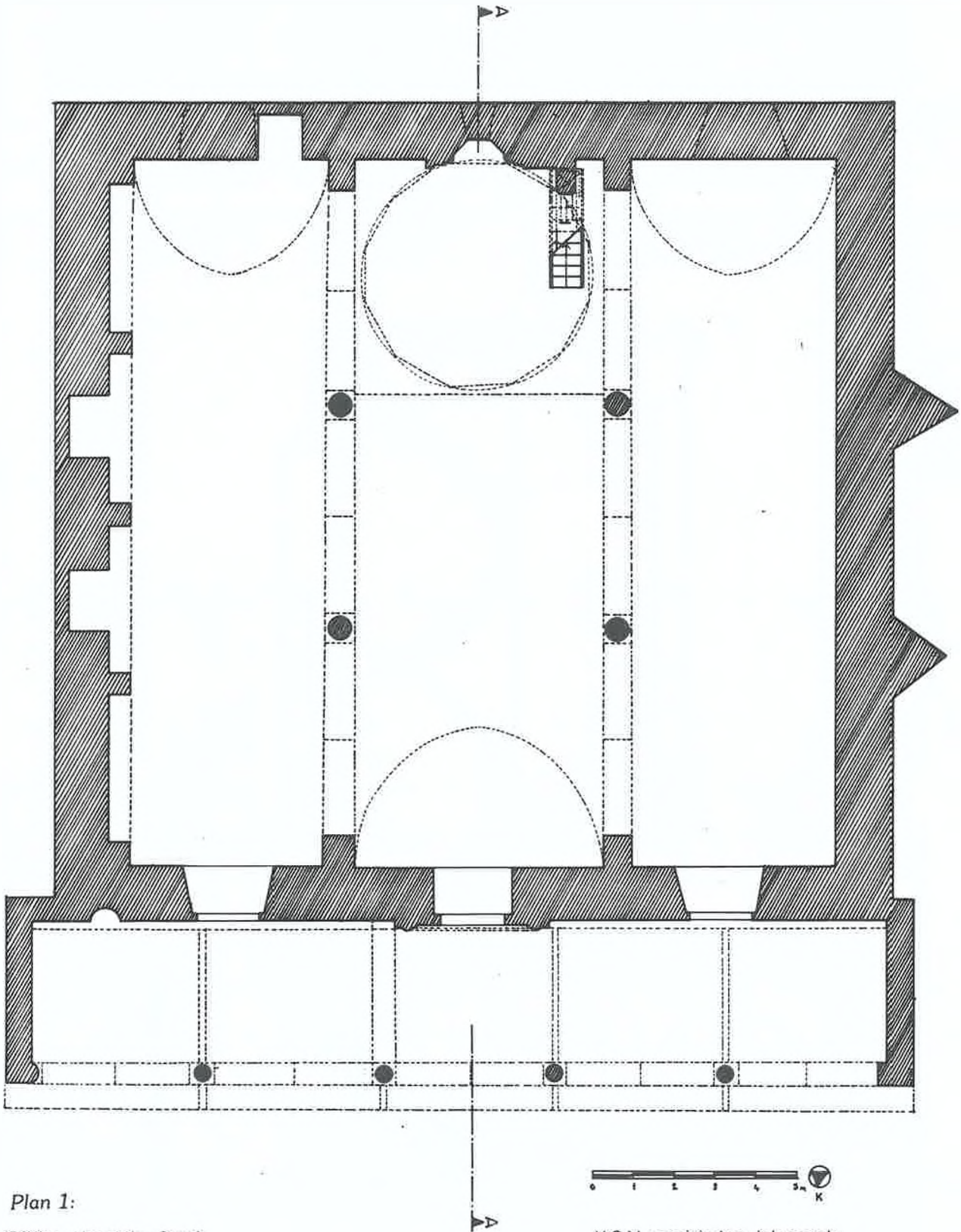
Res. 9: Silifke Alâeddin Camii mihrabı.

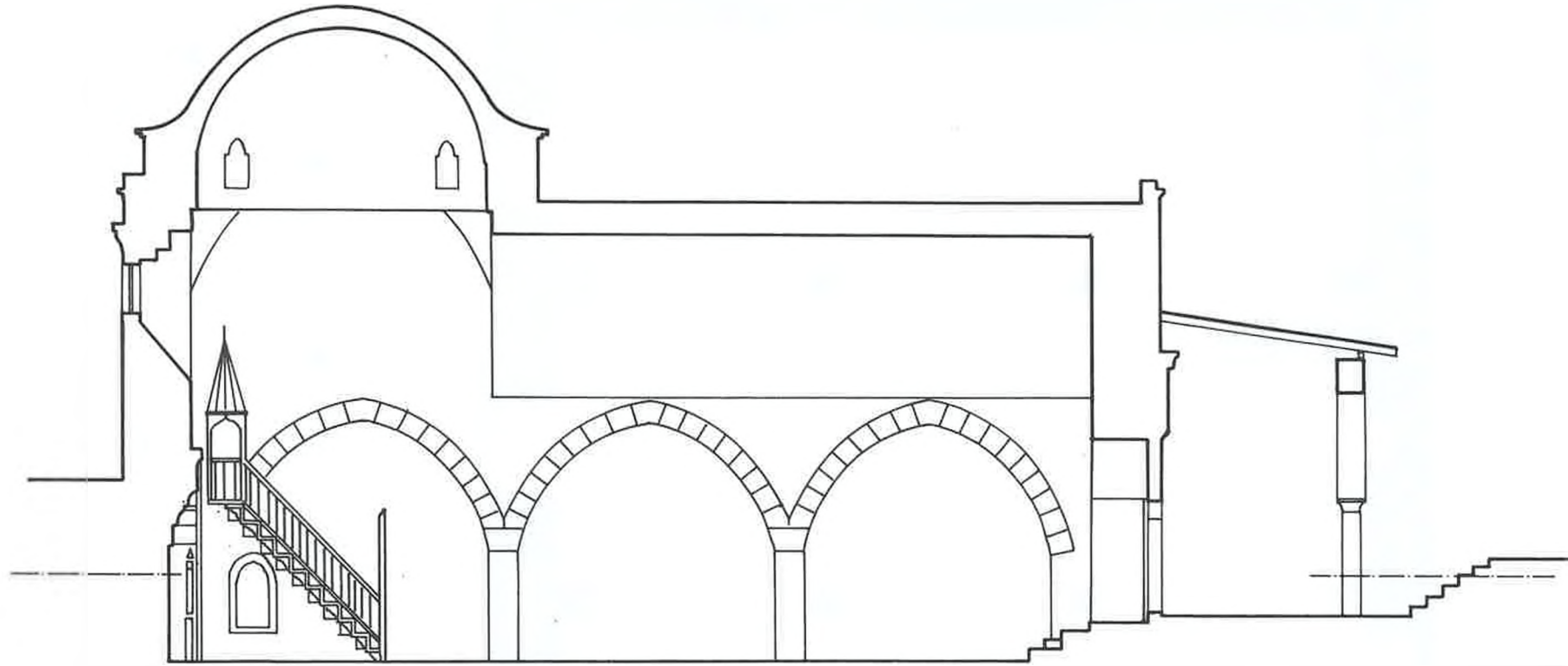

Res. 10: Silifke Alâeddin Camii minberi.

Res. 11: L.M. Alishan'ın Silifke çizimi.

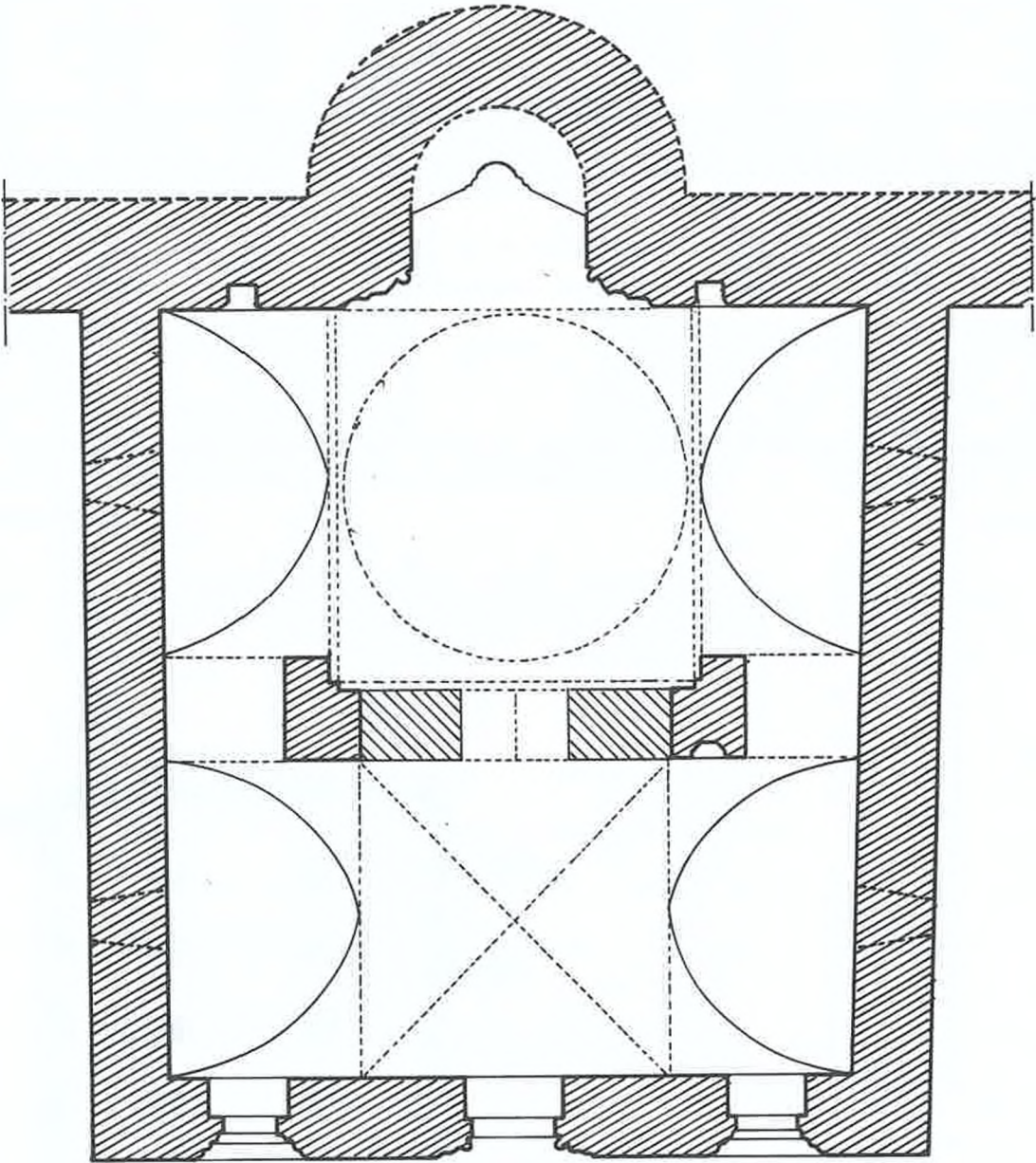

A - A KESİTİ
SİLİFKE ALEADDİN CAMİİ
(VGM. Arşivi'nden)

Plan 2:

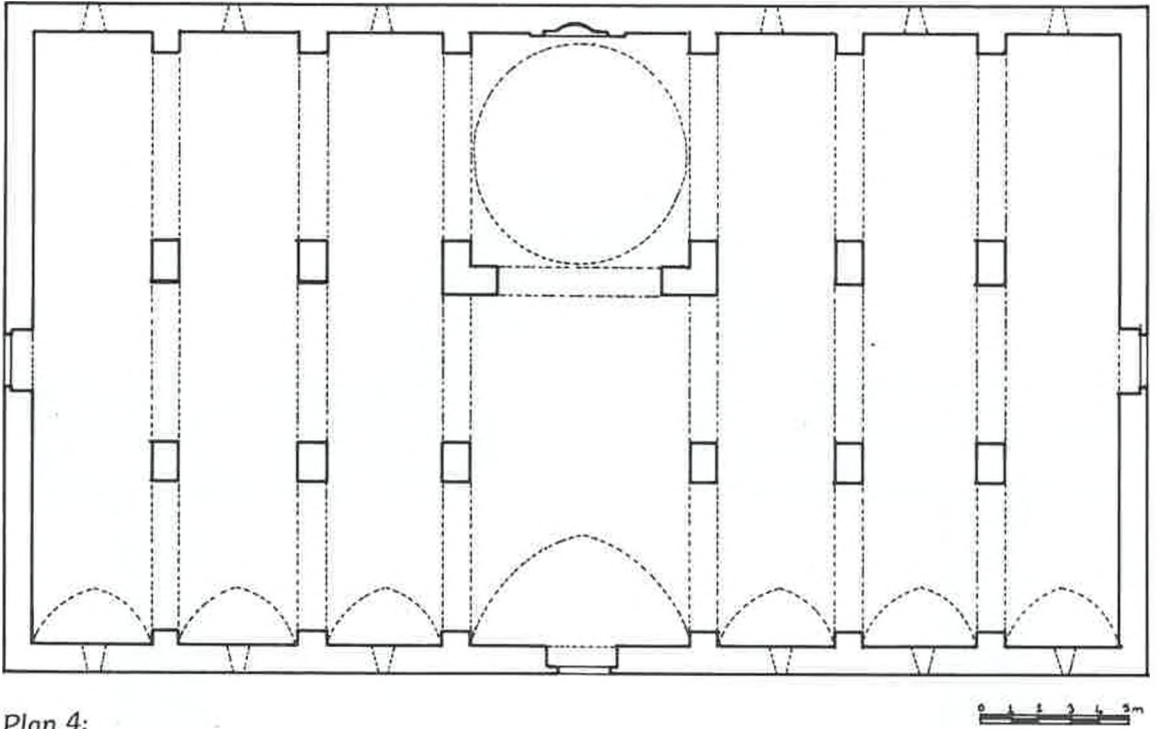

ERZURUM KALE MESCİDİ

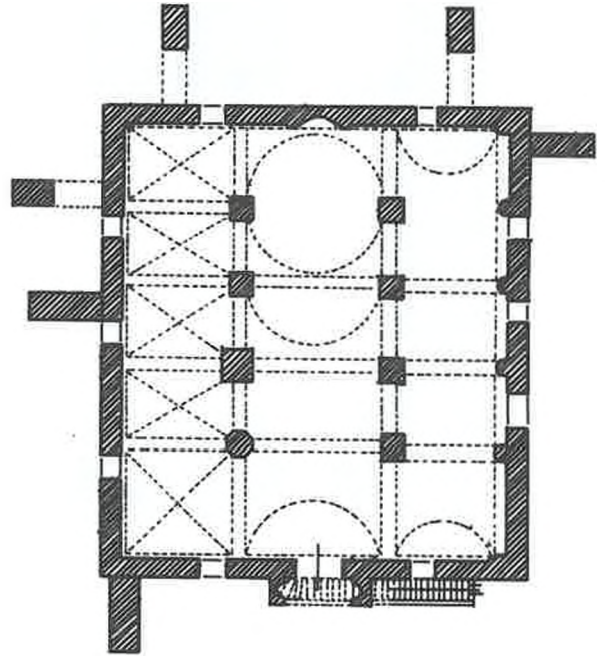
(R. Arıktan)

Ö=1/50

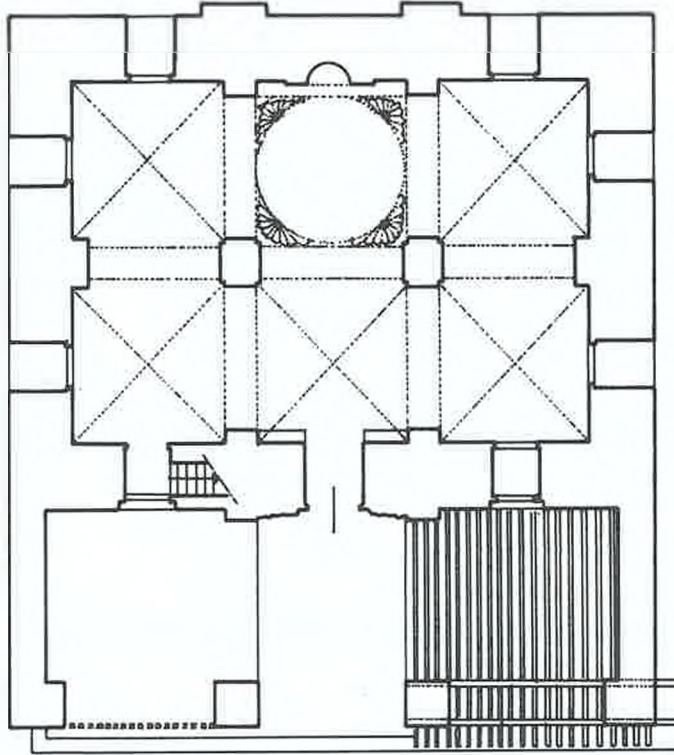
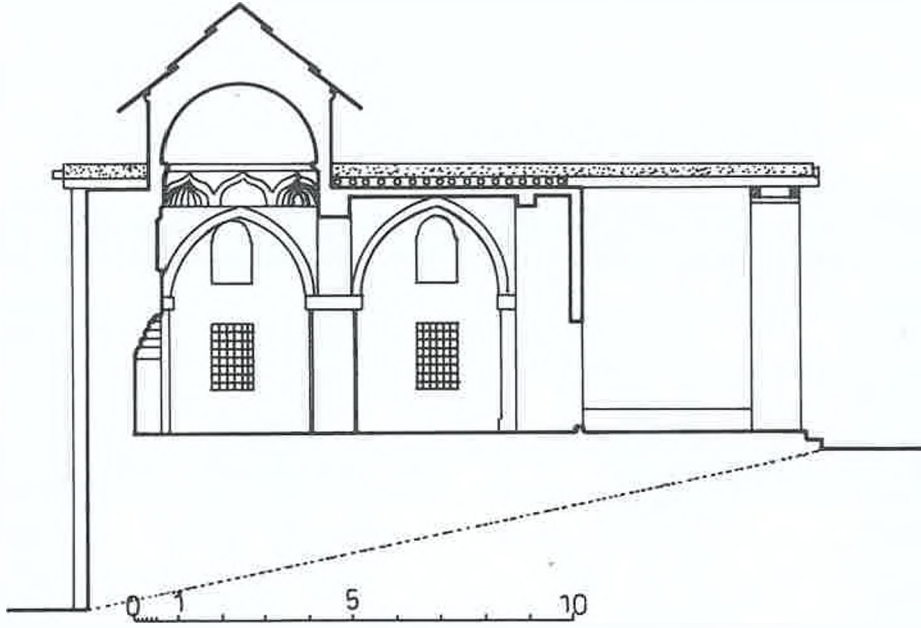
Plan 3:

KONYA İPLİKÇİ CAMİ RESTİTÜSYON PLANI
(H. Karamağaralı'dan)

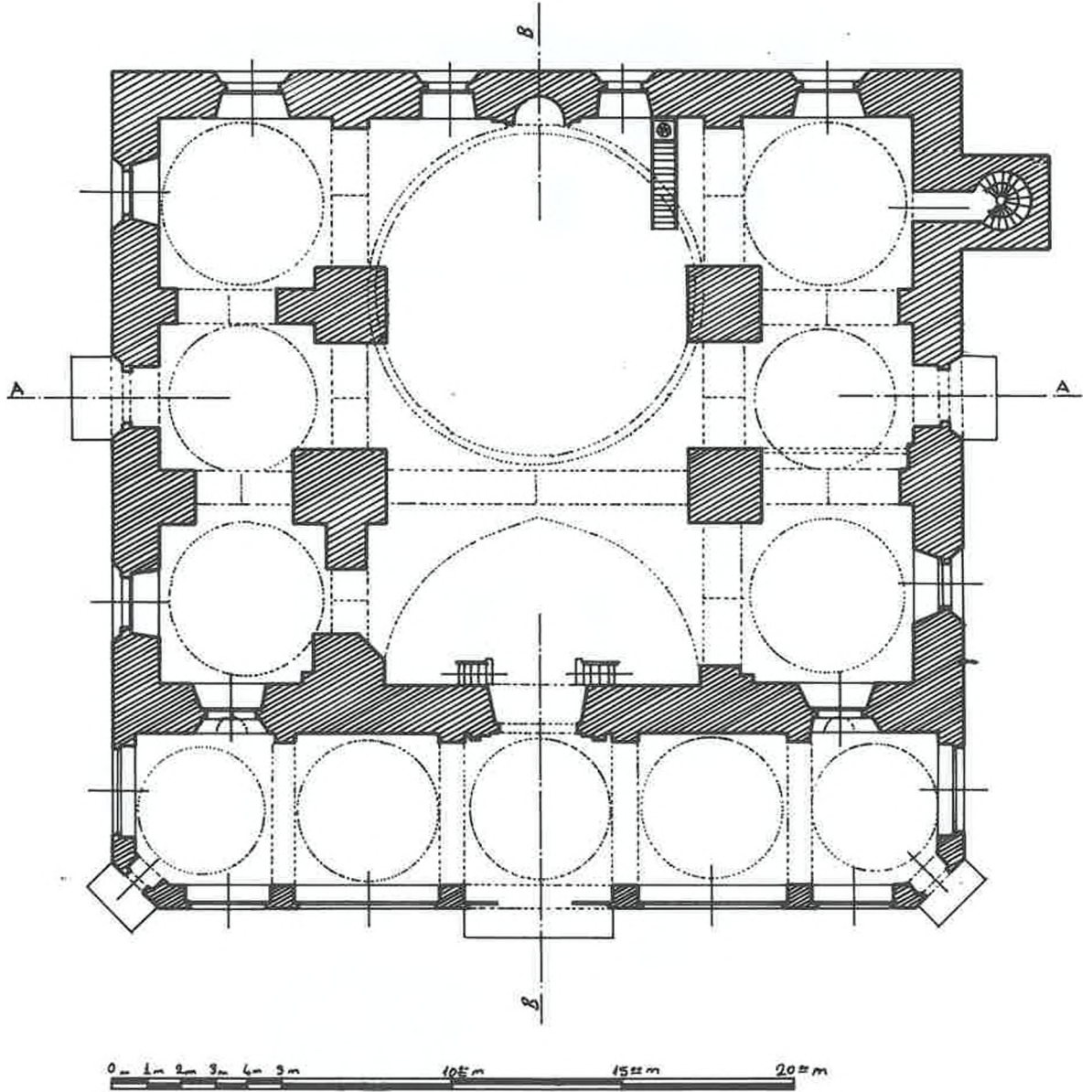
Plan 6: (A.A Karca'dan)

Plan 5:

ERMENAK MEYDAN CAMII PLANI
(A. Kızıltandan)

UŞAK ULU CAMI PLANI
(M. Akok'tan)

Plan 7: